

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1996-1997

25 MARS 1997

Projet de loi visant à accélérer la procédure devant la Cour de cassation

RAPPORT
FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR M. **BOURGEOIS**

La Commission de la Justice a discuté le projet de loi qui vous est soumis au cours de sa réunion du 25 mars 1997.

I. EXPOSÉ INTRODUCTIF DU MINISTRE DE LA JUSTICE

Après que la Commission parlementaire de concertation eut décidé, le 4 décembre dernier, que tous les articles du projet doivent être considérés comme bicaméraux et entrent, dès lors, dans le

Ont participé aux délibérations de la commission :

1. Membres effectifs: MM. Lallemand, président; Desmedt, Erdman, Goris, Mahoux, Mmes Maximus, Milquet et M. Bourgeois, rapporteur.
2. Membre suppléant: M. Happart.
3. Autre sénateur: M. Loones.

Voir:

Document du Sénat:

1-52 - 1996/1997:

N° 7: Projet amendé par la Chambre des représentants.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1996-1997

25 MAART 1997

Wetsontwerp strekkende tot bespoediging van de procedure voor het Hof van Cassatie

VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER **BOURGEOIS**

De commissie voor de Justitie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergadering van 25 maart 1997.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE MINISTER VAN JUSTITIE

Nadat de parlementaire overlegcommissie op 4 december jongstleden besliste dat alle artikelen van het ontwerp moeten worden beschouwd als bicameraal en dus onder het toepassingsgebied van arti-

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden: de heren Lallemand, voorzitter; Desmedt, Erdman, Goris, Mahoux, de dames Maximus, Milquet en de heer Bourgeois, rapporteur.
2. Plaatsvervanger: de heer Happart.
3. Andere senator: de heer Loones.

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

1-52 - 1996/1997:

Nr. 7: Ontwerp geamendeerd door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

champ d'application de l'article 77 de la Constitution, la Chambre a discuté ce projet en commission en décembre 1996 et en janvier et février 1997.

Comme vous le savez probablement, la Chambre a jugé utile d'organiser une audition de Mme la procureur générale, afin d'obtenir des explications concrètes sur les missions des référendaires et la nécessité et l'opportunité des mesures proposées par le projet de loi. Le récit de cet exposé figure dans le rapport de la Commission de la Justice de la Chambre.

Au total, vingt amendements ont été déposés à la Chambre, dont un nombre minime ont été adoptés. L'on n'a pas touché à l'essence même du projet de loi et, en particulier, pas aux trois mesures proposées (référendaires, augmentation du nombre de cadres organiques et chambres composées de trois conseillers).

Le projet de loi a été amendé sur les points suivants:

Article 4 (nouveau):

Instauration de l'obligation, pour la Cour de cassation, d'établir un rapport d'activité annuel et de formuler un plan quadriennal en vue de résorber l'arriéré judiciaire de la Cour de cassation et de faire rapport à ce sujet au ministre de la Justice et au Parlement (proposition Landuyt, partiellement reprise par le Gouvernement, analogie avec la réglementation relative au Conseil d'État).

Article 18 (ancien article 17):

Les traitements des référendaires près la Cour de cassation ont été réduits de manière qu'ils soient plus réalistes/raisonnables dans le cadre de l'ordre judiciaire. Les traitements sont alignés sur ceux d'un substitut du procureur du Roi au cours des trois premières années, sur ceux d'un substitut du procureur général au cours des dix années suivantes et, après la treizième année, sur ceux d'un avocat général près la cour d'appel.

Article 23 (nouveau) et article 26 (nouveau):

L'obligation, pour la partie civile au pénal, de faire appel à un avocat près la Cour de cassation est supprimée (cf. notamment l'arrêt spaghetti: le Sénat a déjà admis ce principe pour ce qui est de la procédure de dessaisissement du juge).

Article 30 (ancien article 27):

La parité est rétablie pour ce qui est du nombre de conseillers, et ce nombre est ramené de 29 à 28. D'ailleurs, le ministre attendra, pour nommer deux des quatre conseillers supplémentaires, que la Cour

kel 77 van de Grondwet vallen, besprak de Kamer dit ontwerp in commissievergaderingen van december 1996, januari en februari 1997.

Zoals u wellicht bekend heeft de Kamer het nuttig geacht een hoorzitting te organiseren met mevrouw de procureur-generaal teneinde meer concrete toelichting te bekomen over de taken van de referendarissen en de noodzaak en opportuniteit van de in het wetsontwerp voorgestelde maatregelen. Een relaas van deze uiteenzetting vindt men terug in het verslag van de Kamercommissie Justitie.

In totaal werden ruim twintig amendementen ingediend in de Kamer, waarvan er een gering aantal werden aangenomen. Aan de essentie van het wetsontwerp, i.h.b. de drie voorgestelde maatregelen (referendarissen, verhoging aantal personeelskader en kamers met drie raadsheren), werd niet geraakt.

Het ontwerp werd op de volgende punten geamendeerd:

Artikel 4 (nieuw):

De verplichting wordt ingevoerd voor het Hof van Cassatie om een jaarlijks activiteitenverslag op te maken alsmede een vierjarenplan te formuleren om de gerechtelijke achterstand van het Hof van Cassatie weg te werken en ter zake verslag uit te brengen aan de minister van Justitie en aan het Parlement. (voorstel Landuyt, gedeeltelijk overgenomen door de Regering, analoog aan de regeling bij de Raad van State).

Artikel 18 (vroeger artikel 17):

De wedden van de referendarissen bij het Hof van Cassatie werden verminderd teneinde ze meer realistisch/redelijk te maken binnen de rechterlijke orde. De wedden worden gelijkgesteld met die van een substituuat van de procureur des Konings tijdens de eerste drie jaar, de volgende tien jaar die van een substituuat van de procureur generaal en na het dertiende jaar die van een advocaat-generaal bij het hof van beroep.

Artikel 23 (nieuw) en artikel 26 (nieuw):

De verplichting voor de burgerlijke partij in strafzaken om beroep te doen op een advocaat bij het Hof van Cassatie wordt afgeschaft (cf. onder meer spaghetti-arrest: de Senaat heeft dit principe reeds aanvaard inzake procedure-onttrekking aan de rechter).

Artikel 30 (vroeger artikel 27):

De pariteit bij het aantal raadsheren wordt hersteld en daarbij wordt dit aantal verminderd van 29 naar 28. Overigens zal de minister twee van de vier bijkomende raadsheren pas benoemen nadat het

de cassation ait présenté son premier rapport annuel. La proposition d'imposer également la parité pour ce qui est des référendaires a été rejetée.

II. DISCUSSION GÉNÉRALE

La commission se réfère à la discussion qu'elle a déjà consacrée à ce projet (doc. Sénat, n° 1-52/3) et estime qu'une nouvelle discussion générale n'est pas nécessaire.

III. DISCUSSION DES ARTICLES

La commission décide de n'examiner que les articles qui ont été amendés par la Chambre. Pour le reste, elle renvoie à sa discussion antérieure des articles (doc. Sénat, n° 1-52/3).

Article 4 (nouveau)

Selon un membre, l'article 136*bis*, proposé, du Code judiciaire est, en soi, incontestablement une bonne mesure. Il craint toutefois un manque de coordination avec d'autres textes de loi, dans lesquels on a inséré des dispositions similaires. Il pense par exemple au projet de loi contenant des mesures en vue de résorber l'arriéré judiciaire dans les cours d'appel (Doc. Sénat, n°s 490/1-10), en ce qu'il concerne les magistrats suppléants et fait mention des «mesures qui ont été prises en vue de résorber l'arriéré judiciaire», tandis qu'il est fait état dans le présent projet de «un plan quadriennal de mesures qui (...) peuvent contribuer à résorber l'arriéré judiciaire». De même, la «communication au Parlement» est définie différemment dans le projet à l'examen; le projet de loi contenant des mesures en vue de résorber l'arriéré judiciaire dans les cours d'appels prévoit, en effet, la «communication aux présidents des Chambres législatives et au Conseil des ministres».

Le membre se demande si cette différence de terminologie justifie une modification du texte à l'examen et son renvoi à la Chambre des représentants.

Le ministre précise que la terminologie de l'article 136*bis* proposé est basée sur les textes existants relatifs au Conseil d'État et que ceux-ci ont été quasi littéralement repris.

Article 18

Le texte amendé par la Chambre atténue les montants qui avaient été approuvés initialement par le Sénat.

eerste jaarverslag van het Hof van Cassatie is voorgelegd. Het voorstel om ook bij de referendarissen pariteit op te leggen werd niet aanvaard.

II. ALGEMENE BESPREKING

De commissie verwijst naar de reeds gevoerde bespreking van dit ontwerp (Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/3) en acht een nieuwe algemene bespreking niet noodzakelijk.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

De commissie beslist enkel de artikelen die door de Kamer werden geamendeerd te bespreken. Voor het overige wordt verwezen naar de eerdere artikelsgewijze bespreking (Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/3).

Artikel 4 (nieuw)

Een lid is van oordeel dat het voorgestelde artikel 136*bis* van het Gerechtelijk Wetboek op zichzelf ontegensprekelijk een goede maatregel vormt. Hij vreest echter voor een gebrek aan concordantie met andere wetteksten, waar gelijkaardige bepalingen reeds werden ingevoegd. Zo verwijst hij bijvoorbeeld naar het wetsontwerp houdende maatregelen teneinde de gerechtelijke achterstand weg te werken bij de hoven van beroep (Gedr. St. Senaat, nrs. 490/1-10), waar dit de plaatsvervangende magistraten betreft, en waar melding gemaakt wordt van «de maatregelen die genomen zijn om de gerechtelijke achterstand weg te werken», terwijl in voorliggend ontwerp gewag gemaakt wordt van «een vierjarenplan, bijdragen tot het wegwerken van de gerechtelijke achterstand». Ook «de mededeling aan het Parlement» wordt in voorliggend ontwerp anders omschreven; het wetsontwerp houdende maatregelen teneinde de gerechtelijke achterstand weg te werken bij de hoven van beroep vermeldt immers de «mededeling aan de voorzitters van de wetgevende kamers en aan de Ministerraad».

Het lid vraagt zich wel af of dit verschil in gebruikte terminologie een wijziging van de voorliggende tekst en het terugzenden naar de Kamer van volksvertegenwoordigers verantwoordt.

De minister preciseert dat de terminologie van het voorgestelde artikel 136*bis* werd gebaseerd op de reeds bestaande teksten betreffende de Raad van State, welke vrij letterlijk werden overgenomen.

Artikel 18

De door de Kamer geamendeerde tekst matigt de bedragen die door de Senaat oorspronkelijk werden goedgekeurd.

Un membre précise que l'amendement de MM. Duquesne et Barzin adopté à la Chambre (Doc. Chambre, n° 271/2, amendement n° 3) vise principalement à éviter des frictions entre les référendaires débutants et les juges au tribunal de première instance.

L'amendement tendait donc à aligner le traitement de début du référendaire sur celui d'un substitut du procureur du Roi.

Il se demande si l'on a pu chiffrer l'économie qu'entraînera cette mesure.

Le ministre précise que l'on a effectivement voulu éviter certaines anomalies du fait, par exemple, qu'un stagiaire référendaire débutant bénéficierait d'un traitement supérieur à celui d'un juge de première instance et qu'après treize ans, par exemple, un référendaire titulaire gagnerait davantage que le président d'une chambre de cour d'appel.

Un autre membre rappelle que le Sénat s'était basé initialement sur les traitements des référendaires à la Cour d'arbitrage.

Le ministre fait remarquer que ce n'était pas logique, vu qu'en réalité, ces derniers forment une catégorie à part.

Article 23

Le texte amendé de l'article 478, proposé, du Code judiciaire dispose qu'en matière pénale, la partie civile ne doit pas faire appel à un avocat à la Cour de cassation pour postuler devant celle-ci.

Un membre souligne que l'on avait déposé initialement à la Chambre des amendements beaucoup plus radicaux, allant jusqu'à la suppression des avocats à la Cour de cassation; le texte adopté peut donc être considéré comme une sorte de compromis. Il ne faut pas oublier que cette disposition implique que les parties civiles ne doivent plus faire appel à un avocat à la Cour de cassation et peuvent dès lors se défendre personnellement. L'intervenant a aussi l'impression que la discussion sur les avocats à la Cour de cassation resurgira de toute manière à un stade ultérieur et que ceci n'est donc qu'un sursis. Il exprime également l'espoir que, s'ils sont malgré tout chargés de défendre une partie civile, les avocats à la Cour de cassation ne s'en tiendront pas aux tarifs qu'ils appliquent traditionnellement comme avocats à la Cour de cassation, en tant que spécialistes, mais qu'ils appliqueront les tarifs d'un avocat ordinaire. Une logique déontologique lui paraît nécessaire.

Un autre membre craint que cet espoir ne se réalise difficilement. Il souligne que ces avocats plaident

Een lid preciseert dat het in de Kamer aangenomen amendement van de heren Duquesne en Barzin (Gedr. St. Kamer, nr. 271/2, amendement nr. 3) voornamelijk beoogt wrijvingen tussen de beginnende referendarissen en de rechters in de rechtbank van eerste aanleg uit de weg te gaan.

Het amendement strekte er aldus toe de beginwedge van de referendaris af te stemmen op die van een substituut procureur des Konings.

Hij vraagt zich af of men heeft kunnen uitrekenen wat dit als besparingsmaatregel zal opleveren.

De minister verduidelijkt dat men inderdaad gewoon een aantal scheefftrekkingen wilde vermijden doordat bijvoorbeeld een beginnend referendaris - stagiair een hogere wedde zou genieten dan een rechter in eerste aanleg en een volwaardig referendaris na 13 jaar bijvoorbeeld meer zou verdienen dan een kamervoorzitter in het hof van beroep.

Een volgend lid herinnert dat de Senaat zich oorspronkelijk had gericht naar de wedden van de referendarissen in het Arbitragehof.

De minister wijst erop dat dit niet logisch was, gezien deze laatste eigenlijk een aparte categorie vormen.

Artikel 23

De geamendeerde tekst van het voorgestelde artikel 478 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de burgerlijke partij in strafzaken geen beroep moet doen op een advocaat bij het Hof van Cassatie om voor het Hof op te treden.

Een lid onderlijnt dat er oorspronkelijk veel verdergaande amendementen werden ingediend in de Kamer van volksvertegenwoordigers, gaande tot de afschaffing van de advocaten bij het Hof van Cassatie; de aangenomen tekst kan aldus worden beschouwd als een soort compromis. Men mag niet uit het oog verliezen dat deze bepaling met zich brengt dat burgerlijke partijen geen beroep meer moeten doen op een advocaat bij het Hof van Cassatie en zich aldus persoonlijk kunnen verdedigen. Deze spreker heeft ook de indruk dat de discussie over de advocaten bij het Hof van Cassatie in ieder geval in een later stadium weer zal opduiken en dat dit dus slechts een uitstel is. Tevens drukt hij de hoop uit dat de advocaten bij het Hof van Cassatie, indien zij dan toch worden gelast met de verdediging van een burgerlijke partij, niet zouden terugvallen op de traditionele tarieven die zij aanwenden als advocaat bij het Hof van Cassatie, als specialist, maar dat zij dan wel een tarief toepassen als een gewoon advocaat. Een deontologische redenering lijkt hem noodzakelijk.

Een ander lid vreest dat deze hoop moeilijk te verwezenlijken zal zijn. Hij wijst erop dat deze advo-

d'ores et déjà au pénal, et sans bénéficier d'un monopole. Il a pourtant l'impression qu'ils appliquent également dans ces affaires des tarifs d'avocat à la Cour de cassation, même s'ils sont en l'occurrence sollicités directement par le client et non par l'intermédiaire d'un autre avocat.

Un autre membre considère que cette importante adaptation s'inscrit entièrement dans l'esprit du temps; la victime doit pouvoir accéder plus facilement à la justice.

Article 26 (nouveau)

L'insertion de cet article fait suite à la modification apportée à l'article 478 du Code judiciaire par l'article 23 du projet à l'examen.

Article 30

Un membre souligne qu'en proposant de ramener le nombre de conseillers de 29 à 28, l'on soulève un problème fondamental. Il renvoie à l'examen détaillé de ce problème qui a eu lieu en commission de la Justice (cf. le rapport de M. Vandenberghe, Doc. Sénat, n° 1-52/3). Il rappelle que le procureur-général Velu a souligné dans le cadre de son exposé qu'il était nécessaire d'augmenter les effectifs de 5 membres, dont au moins 3 néerlandophones, étant donné que les chambres néerlandophones sont surchargées. L'intervenant ne peut pas comprendre, dès lors, comment il se fait que M. Beaufays fasse primer la parité linguistique dans le cadre d'un simple amendement (Doc. Chambre, n° 271/9, amendement n° 21) et ramène le nombre de conseillers à 28, 28 étant évidemment divisible par 2. Il souligne que le problème initial, celui de la surcharge de travail de la chambre néerlandophone subsiste toutefois. Il estime que, si la parité linguistique était une condition *sine qua non*, la Cour de cassation aurait demandé dès le départ 6 conseillers supplémentaires. Il ne comprend pas pourquoi la Chambre des représentants fait de la parité linguistique une condition première, alors qu'il y a une profonde distorsion entre le nombre d'affaires en langue néerlandaise et le nombre d'affaires en langue française.

Un autre membre demande à savoir tout d'abord si la parité linguistique au sein de la Cour de cassation est réglée par la loi.

Dans la négative, il tient à souscrire au propos du préopinant; la raison devrait l'emporter et les conseillers devraient être désignés compte tenu du nombre d'affaires. Il trouverait, dès lors, absurde que l'on maintienne la parité linguistique en l'espèce.

caten ook nu reeds in strafzaken optreden, waarvoor zij echter geen monopolie hebben. Toch heeft hij de indruk dat zij ook voor deze zaken tarieven aanwenden als advocaat bij het Hof van Cassatie, ook al worden zij hier rechtstreeks aangesproken door de cliënt, en niet via een andere advocaat.

Een volgend lid vindt dat deze belangrijke aanpassing volledig kadert in de tijdsgeest; het slachtoffer moet gemakkelijker toegang krijgen tot het gerecht.

Artikel 26 (nieuw)

De inlassing van dit artikel is het gevolg van de wijziging aangebracht aan artikel 478 van het Gerechtelijk Wetboek door artikel 23 van het voorliggend ontwerp.

Artikel 30

Een lid onderlijnt dat het terugbrengen van het aantal raadsheren van 29 op 28 een fundamenteel probleem aansnijdt. Hij verwijst naar de uitvoerige bespreking van deze problematiek in deze commissie voor de Justitie (zie verslag van de heer Vandenberghe, Gedr. St. Senaat, nr. 1-52/3). Hij herinnert aan de toelichting van de heer procureur-generaal Velu, die wees op de noodzaak van uitbreiding met 5 leden, waarvan minstens 3 Nederlandstaligen, wegens de overbelasting van de Nederlandstalige kamer. Deze spreker kan dan ook niet begrijpen hoe een eenvoudig amendement van de heer Beaufays (Gedr. Stuk Kamer, nr. 271/9, amendement nr. 21) de taalpariteit boven alles stelt en het aantal raadsheren terugbrengt op 28, getal dat uiteraard deelbaar is door twee. Hij wijst erop dat het oorspronkelijk probleem, namelijk de overbelasting van de Nederlandstalige kamer, echter blijft bestaan. Hij is van oordeel dat, indien de taalpariteit werkelijk een onoverkomelijke voorwaarde zou vormen, het Hof van Cassatie dan oorspronkelijk om 6 bijkomende raadsheren zou hebben verzocht. Hij acht het onverantwoord dat de Kamer van volksvertegenwoordigers de taalpariteit laat primeren, ondanks een totale distorsie in het aantal Nederlandstalige zaken ten overstaan van het aantal Franstalige zaken.

Een ander lid wenst voorafgaandelijk te weten of de taalpariteit in het Hof van Cassatie bij wet is bepaald.

Indien dit niet het geval is, sluit hij zich aan bij de vorige spreker; het gezond verstand zou moeten zegevieren en de raadsheren zouden aangesteld moeten worden in functie van het aantal zaken. Taalpariteit handhaven in deze zaak lijkt hem dan volkomen absurd.

Un membre note que ledit amendement de M. Beaufays a été adopté à une large majorité à la Chambre.

Un autre membre souligne que le rapport de la Chambre ne dit rien de la motivation exacte. En effet, l'on a déposé bien des amendements, les uns visant à supprimer l'article en question, les autres visant à augmenter le nombre de magistrats du parquet; ces amendements ont tous été rejetés et l'amendement de M. Beaufays en est la résultante. Le ministre approuve cet amendement en faisant valoir que deux des conseillers ne seront nommés qu'après que la Cour de cassation aura déposé son premier rapport de gestion. Cet argument peut-il justifier de manière déterminante un abaissement du nombre de conseillers de 29 à 28 unités?

Le ministre souligne que, pour la clarté, il convient de distinguer deux points, à savoir, d'une part, le problème linguistique et, d'autre part, le nombre de conseillers. Il esquisse comme suit l'historique des arguments qui ont été développés à la Chambre des représentants.

— En ce qui concerne le problème linguistique, la Chambre a décidé d'entendre la procureur général. De manière quelque peu inattendue, Mme Liekendael, après avoir convoqué une assemblée générale officieuse, a plaidé pour une parité linguistique, mais alors avec six unités supplémentaires. Plusieurs amendements ont été déposés à la Chambre concernant ce problème linguistique. Il rappelle qu'il y a eu un amendement de M. Moreau tendant à imposer la parité linguistique non seulement pour les conseillers mais aussi pour les référendaires. Le ministre rappelle que la parité linguistique des conseillers a déjà été inscrite dans la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire. Les référendaires n'entrent toutefois pas dans le champ d'application de cette loi et l'instauration d'une parité linguistique les concernant constituait donc un principe nouveau. La Chambre des représentants est finalement arrivée à un compromis: la parité pour les référendaires a été rejetée et la parité pour les conseillers a été maintenue, avec ce correctif que les référendaires seraient sélectionnés en fonction des besoins de la cour.

Le ministre souligne ensuite que la procureur général, Mme Liekendael, avait également mentionné la possibilité que des conseillers bilingues porteurs d'un diplôme français siègent également dans des chambres néerlandaises. Il devrait ainsi ressortir du rapport de la Chambre que l'on fait effectivement quelque chose pour remédier à la multiplicité des affaires néerlandaises et à leur arriéré.

— En ce qui concerne le nombre des conseillers, il y a eu effectivement un amendement tendant à supprimer complètement les conseillers supplémen-

Een lid stipt aan dat dit amendement van de heer Beaufays in de Kamer met een ruime meerderheid werd aangenomen.

Nog een ander lid wijst erop dat de echte motive-ring niet blijkt uit het verslag van de Kamer; er zijn immers tal van amendementen ingediend gaande van het weglaten van het artikel tot de verhoging van het aantal parketmagistraten; deze amendementen zijn alle verworpen en de uiteindelijke conclusie is het amendement van de heer Beaufays. De minister gaat akkoord met dit amendement en roept als reden in dat twee raadsheren overigens pas zullen worden benoemd nadat het eerste beheersverslag van het Hof van Cassatie zal zijn voorgelegd. Is dit een doorslaggevend argument om van 29 naar 28 raadsheren te gaan?

De minister onderlijnt dat duidelijkheidshalve twee punten moeten worden onderscheiden, namelijk enerzijds het taalprobleem en anderzijds het aantal raadsheren. Hij schetst de historiek van de argumenten die werden naar voor gebracht in de Kamer van volksvertegenwoordigers als volgt.

— Wat het taalprobleem betreft, besloot de Kamer de procureur-generaal te horen. Enigszins verwonderlijk heeft mevrouw Liekendael, na de bijeenroeping van een officieuze algemene vergadering, gepleit voor een taalpariteit, maar dan wel voor zes bijkomende eenheden. Verscheidene amendementen werden in de Kamer ingediend aangaande dit taalprobleem. Hij herinnert dat er een amendement was van de heer Moreau dat de taalpariteit niet enkel wou opleggen voor de raadsheren, maar ook voor de referendarissen. De minister wijst erop dat de taalpariteit voor raadsheren reeds is ingeschreven in de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken. De referendarissen vallen echter niet onder het toepassingsgebied van deze wet en het invoeren van een taalpariteit voor hen vormde aldus een nieuw principe. In de Kamer van volksvertegenwoordigers kwam men uiteindelijk tot een compromis: de pariteit voor de referendarissen werd verworpen en de pariteit voor raadsheren bleef behouden, met de correctie dat de referendarissen geselecteerd zouden worden volgens de behoeften van het Hof.

Vervolgens onderlijnt de minister dat mevrouw de procureur-generaal Liekendael ook de mogelijkheid had vermeld dat tweetalige raadsheren met een Franstalig diploma ook zouden zitting hebben in Nederlandstalige kamers. Uit het verslag van de Kamer zou aldus moeten blijken dat er inderdaad iets wordt gedaan aan de veelheid van Nederlandstalige zaken en de achterstand aldaar.

— Wat het aantal raadsheren betreft, was er inderdaad een amendement om de toegevoegde raadsheren volledig weg te laten; via statistieken

taires; on a souligné que nous avons déjà statistiquement, en Belgique, un nombre passablement élevé de conseillers par habitant et qu'il était donc préférable de régler le problème du volume de travail par le biais des référendaires plutôt qu'en augmentant le nombre des conseillers. Ce raisonnement répondait également au vœu de ne pas courir le risque de voir se multiplier les chambres de la Cour, avec la conséquence que l'objectif d'unité juridictionnelle assigné par la Constitution puisse se trouver compromis.

Finalement, la Chambre est parvenue au compromis que l'on sait, à savoir qu'il y aurait 4 conseillers supplémentaires, moyennant l'engagement que le ministre pourvoierait immédiatement à deux mandats, mais que les deux autres ne seraient conférés qu'après l'examen du premier rapport annuel de la Cour de cassation.

Un membre déclare pouvoir se rallier à ces derniers arguments de fonds et n'avoir aucune objection contre l'introduction de référendaires pour endiguer la surcharge de travail. Il demande explicitement si la parité linguistique des conseillers à la Cour de cassation est réglée par la loi.

Le ministre renvoie à l'article 43ter de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire.

Un membre rappelle sa proposition de loi modifiant les articles 366 et 367 du Code judiciaire (Doc. Sénat, n° 1-125/1).

La commission décide d'examiner séparément cette proposition de loi, qui concerne le statut pécuniaire du greffier en chef de la Cour de cassation.

IV. VOTES

Les articles 1er à 29 sont adoptés à l'unanimité des 9 membres présents.

L'article 30 est adopté par 6 voix et 3 abstentions.

Un membre déclare s'abstenir parce qu'il ne peut comprendre la diminution soudaine du nombre de magistrats supplémentaires. Il rappelle la demande antérieure de la cour, qui avait souligné la surcharge de travail de la chambre néerlandaise. Cela lui paraît être un élément essentiel pour rompre la parité linguistique. Selon lui, on n'avance aucun élément objectif qui indiquerait une modification de la situation au cours de l'examen à la Chambre des représentants.

Un autre membre, qui s'abstient lui aussi, partage le point de vue du préopinant et espère qu'il sera

werd aangetoond dat er in België reeds een tamelijk groot aantal raadsheren zijn per inwoner en dat het aldus verkieslijk was de werklast via de referendarissen op te vangen, eerder dan via de uitbreiding van het aantal raadsheren. Deze redenering was ook gestoeld op de wens het gevaar tegen te gaan dat het Hof meer kamers zou gaan tellen, met als gevolg dat de grondwettelijke functie van eenheid van rechtspraak in het gedrang zou kunnen komen.

Uiteindelijk kwam men in de Kamer van volksvertegenwoordigers tot het gekende compromis, met name dat er vier raadsheren zouden bijkomen, met de belofte van de minister dat twee mandaten onmiddellijk zullen worden opgevuld, maar dat de twee overige mandaten slechts zouden worden opgevuld na de bespreking van het eerste jaarverslag van het Hof van Cassatie.

Een lid meent zich te kunnen aansluiten bij deze laatste argumenten ten gronde en verklaart geen enkel bezwaar te uiten tegen het invoeren van referendarissen om de overlast in te dijken. Hij vraagt uitdrukkelijk naar de wettelijke regeling van de taalpariteit der raadsheren in het Hof van Cassatie.

De minister verwijst naar artikel 43ter van de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken.

Een lid herinnert aan zijn wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 366 en 367 van het Gerechtelijk Wetboek (Gedr. St., Senaat, nr. 1-125/1).

De commissie beslist dat wetsvoorstel, dat de bezoldigingsregeling geldende voor de hoofdgriffier bij het Hof van Cassatie betreft, afzonderlijk te behandelen.

IV. STEMMINGEN

De artikelen 1 tot 29 worden eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Artikel 30 wordt aangenomen met 6 stemmen, bij 3 onthoudingen.

Een lid verklaart zich te onthouden omdat hij de plotse vermindering van het aantal bijkomende magistraten niet kan begrijpen. Hij verwijst naar het vroegere verzoek van het Hof, waarbij de overbelasting van de Nederlandstalige kamer werd onderstreept. Dit lijkt hem een essentieel element om de taalpariteit te doorbreken. Volgens dit lid wordt er geen enkel objectief element aangevoerd dat zou wijzen op wijziging van de toestand tijdens de behandeling in de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Een ander lid, dat zich eveneens onthoudt, sluit zich hierbij aan en hoopt dat bij de benoemingen

tenu compte du volume de travail pour les nominations des quatre conseillers, à savoir deux d'abord et deux autres ultérieurement.

Le troisième membre qui s'abstient partage lui aussi le raisonnement des préopinants. Il estime que la juridiction la plus haute ne peut être influencée de cette manière par le principe de la parité linguistique; une évolution vers plus d'efficacité et un traitement plus rapide des affaires lui paraît nécessaire. Il lui semble indiqué de réaliser cela par un nombre aussi élevé que possible de conseillers pouvant siéger dans les deux chambres. La parité linguistique ne lui paraît plus de mise en l'occurrence.

Les articles 31 et 32 sont adoptés à l'unanimité des 9 membres présents.

L'ensemble du projet de loi a été adopté sans modification par les 9 membres présents.

Confiance a été faite au rapporteur, par un vote identique, pour la rédaction du présent rapport.

Le Rapporteur,
André BOURGEOIS.

Le Président,
Roger LALLEMAND.

**TEXTE ADOPTÉ PAR
LA COMMISSION DE LA JUSTICE**

La Commission de la Justice n'ayant apporté aucune modification au projet amendé par la Chambre des représentants, on se reportera, pour le texte adopté, au document du Sénat n° 1-52/7.

van de vier raadsheren, eerst twee en later nog twee, inderdaad rekening zal worden gehouden met de werklast.

Ook het derde lid dat zich onthoudt gaat akkoord met de redenering van de vorige leden. Hij is van oordeel dat de hoogste rechtspraak niet mag worden beïnvloed op deze wijze door het principe van de taalpariteit; een evolutie naar een grotere efficiëntie en een snelle afhandeling van het aantal zaken lijkt hem noodzakelijk. Hij acht het raadzaam dit te verwezenlijken door te komen tot een zo groot mogelijk aantal raadsheren die in beide kamers kunnen zeten. Taalpariteit lijkt hem hier niet langer op zijn plaats.

De artikelen 31 en 32 worden eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Het wetsontwerp in zijn geheel wordt ongewijzigd eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Bij dezelfde stemmenverhouding wordt vertrouwen geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De Rapporteur,
André BOURGEOIS.

De Voorzitter,
Roger LALLEMAND.

**TEKST AANGENOMEN DOOR
DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE**

Aangezien de Commissie voor de Justitie geen enkele wijziging heeft aangebracht in de tekst goedgekeurd door de Kamer van volksvertegenwoordigers, verwijzen wij voor de aangenomen tekst naar het Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/7.